

на военното бездѣйствие, отколкото да дѣйствува на щастие и съ бързината си въ най рѣшителния моментъ на войната да прѣдостави всичко на случая. Този именно родъ съчетание, въ неговитѣ дѣйствия, на дѣятелностъ и бавностъ, рѣшителностъ и прѣдпазливостъ, всѣкога съобразено съ обстоятелствата, и съставлява едно отъ главнитѣ достойнства въ искусството на водението отъ него войната.

Най послѣ, въ края на августъ или въ началото на септемврий 331 година, той тръгналъ отъ Тиръ за Тапсакъ на Ефратъ (днесъ Елъ-Дере, на ис. отъ Керкисия, въ Алъ-Джезире — Азиятска-Турция), съ войската си, на брой повече отъ 40.000 души пѣхота и 7.000 души конница.

Между туй Дарий, който още разполагалъ съ значителна часть отъ царството си, въ която се намирали голѣми военни сили и сръдства, успялъ да събере при Вавилонъ нови, многобройни пълчища. Силата имъ е показана у гръцкитѣ лѣтописци твърдѣ различно. Спорѣдъ едни тя възлизала до 400.000 души пѣхота и 40.000 души конница, спорѣдъ други до 600.000 души пѣхота и 145.000 души конница, спорѣдъ трети до 800.000 души пѣхота и 200.000 души конница, а спорѣдъ Арриана даже до единъ милионъ пѣхота съ 40.000 души конница. Всички тѣзи исчисления не заслужаватъ вѣра; въ всѣки случай истината е тѣзи, че войскитѣ, събрани отъ Дария слѣдъ боя при Иссъ, значително надминували на брой тѣзи — събрани прѣди него и били съставени отъ народи и племена, по войнствени и храбри. При войскитѣ имало 200 военни колесници и 15 слона. Що се касае до употреблението на тѣзи войски, то едни отъ Дариевитѣ съвѣтници му прѣдлагали да испразни и разори всичкитѣ страни до Ефратъ и Тигръ,

други — да не се осмѣлява да влиза въ рѣшителенъ бой, а да противудѣйствува съ умѣрена бавностъ и очаквание. Но Дарий не приелъ нито единия нито другия способъ за отбрана, а рѣшилъ съ часть отъ силитѣ си да защищава прѣминуванието прѣзъ Ефратъ при Тапсакъ, а съ главнитѣ сили — трудното, по негово мнѣние, прѣминувание прѣзъ сръдний Тигръ. Вслѣдствие на това, въ туй време, когато Александръ отивалъ отъ Тиръ за Тапсакъ, къмъ послѣдния градъ билъ испратенъ персийския полководецъ Мазей съ 3.000 души конница и 2.000 души гръцка наемна пѣхота, а самъ Дарий съ главнитѣ сили се расположилъ на лѣвата страна на сръдний Тигръ, близо до паланката Гавгамела, лѣжаща на зап. отъ ассирийския градъ Арбела (днесъ Ербилъ, а Гавгамела между Ербилъ и Моссулъ, въ Кюрдистанъ — Азиятска Турция).

Но при приближението на Александра до Тапсакъ, Мазей и войската му безъ бой избѣгали къмъ Тигръ. Като прѣминалъ при Тапсакъ по двата, направени отъ македонскитѣ войски, моста на Ефратъ, и прѣдполагайки още, че Дарий и войскитѣ му се намиратъ при Вавилонъ, Александръ тръгналъ къмъ този градъ, но не по права и най къса посока отъ Тапсакъ, а на с.-ис. къмъ Тигръ, пжтъ, макаръ и по дългтъ, но несравнено по удобенъ за движение на войски, изобиленъ съ храни за хората и конетѣ и при това минавалъ прѣзъ страна, въ която горѣщинитѣ били по сносни. Това обстоятелство свидѣтельствува, както за грижата и попечението на Александра за войскитѣ си, тѣй и за твърдата му увѣренностъ въ себѣ си, въ щастieto си и въ успѣха. Като се научилъ въ време на похода отъ заловенитѣ плѣнници, че Дарий съ многобройна войска се намиралъ на лѣвата страна